

Mikroplaster- Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag om källor till mikroplaster och förslag på åtgärder för minskade utsläpp i Sverige

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Landsting är generellt sett positiv till Naturvårdsverkets förslag. SKL delar särskilt uppfattningen att en minskad spridning av mikroplaster och partikelspridning i allmänhet kan ge positiva synergieffekter som styr mot andra miljömål som förbättrad luftkvalitet och giftfri miljö. I rapporten konstateras att den största källan till spridning av mikroplaster är vägtrafik. SKL ser därför också vikten av att fokusera på åtgärder mot spridning av mikroplaster från vägtrafik.

SKL menar att Naturvårdsverket utöver ”best practise” också måste ge vägledning om hur befintliga planer ska skötas och utformas så att de anläggningsansvariga kan agera på bästa sätt, och de lokala tillsynsmyndigheterna få större möjligheter att bedriva likartad tillsyn vid liknande förhållanden.

Det finns ett stort intresse hos kommunerna att utveckla förutsättningarna för att spela fotboll på konstgräsplaner, men att dessa måste utvecklas på miljömässigt hållbara sätt. I dagsläget ger inte de statliga myndigheterna tillräckligt stöd om vad som ska beaktas ur miljösynpunkt.

Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) synpunkter

SKL är generellt sett positiv till Naturvårdsverkets förslag. Kommentarererna rör företrädesvis kommunala perspektiv relaterade dels till ägande och drift av anläggningarna samt dels till tillsyn.

Inledningsvis vill SKL betona att det finns ett stort intresse hos kommunerna att utveckla förutsättningarna för att spela fotboll på konstgräsplaner, men att dessa måste utvecklas på miljömässigt hållbara sätt. I dagsläget ger inte de statliga myndigheterna tillräckligt stöd om vad som ska beaktas ur miljösynpunkt. Vidare vill SKL också lyfta fram kunskapsbehov rörande andra stora verksamheter inom fritidssektorn som kan stå inför liknande utmaningar, exempelvis lekplatser och ridanläggningar.

Konstgräsplaner

I rapporten konstateras att den näst största identifierade källan till spridning av mikroplaster i miljön kommer från de granulater som tillsätts till konstgräsplaner för att efterlikna naturgräsplaners spelkvaliteter. Det konstateras också att det inte är helt

klarlagt hur spridningen sker men att det kan säkerställas att det sker ett betydande svinn som måste ersättas med nya granulater.

Naturvårdsverket har föreslagit att svinn från konstgräsplaner kan minskas genom att skapa beställargrupper som kan arbeta fram kravspecifikationer för beläggningen på framtida planer vilka används vid upphandling. I dessa beställargrupper vill Naturvårdsverket se representation från kommunsektorn. SKL anser att det är absolut nödvändigt med kommunala ägarrepresentanter i beställargrupperna eftersom en mycket stor majoritet av anläggningarna både är kommunalt ägda och driftade. I sådana grupper måste finnas både anläggningskompetens från fritids- och tekniska förvaltningar och kompetens från miljöförvaltningar. För att beställargrupperna ska fungera på rätt sätt och ha möjlighet att ställa rätt krav utifrån gällande regelverk och i rätt naturvetenskaplig kontext är det SKL:s bedömning att de centrala tillsynsvägläddande expertmyndigheterna behöver bidra med kompetens. SKL delar Naturvårdsverkets uppfattning om att beställargrupper är en av de vägar som kan leda framåt för att uppnå långsiktiga lösningar, men det är inte den enda vägen.

Vägledning om lagstiftning

I rapporten konstaterar Naturvårdsverket, KEMI m fl. berörda myndigheter att granulater kan omfattas av olika lagstiftningar beroende på om granulaterna kommer från jungfruligt material eller om granulaterna baseras på t.ex. den nuvarande marknadsdominerande produkten som görs av återvunna bildäck. Därför har myndigheterna för avsikt att fram vägledningsmaterial om vilken lagstiftning som ska tillämpas på de olika granulattyperna. SKL anser att ambitionen är god men ser en fara i att sådan vägledning kan bli svår att tillämpa i dels upphandlingsprocesser och dels i det praktiska planskötselarbetet om t.ex. lagstiftningen inte kan förtydligas genom konkreta riktlinjer om hur befintliga planer ska skötas när de fylls med olika slags granulater samt klargöra om granulater får eller inte får sammanblandas.

Enligt rapporten avser Naturvårdsverket inkludera frågan om materialförluster av mikroplast i vägledning för prövningsmyndigheter, tillsynsmyndigheter och verksamhetsutövare inom industriell produktion och hantering av plast. Detta med syfte att medvetandegöra aktörerna om frågan och ge goda exempel. I rapporten konstateras vidare att kunskapsläget om miljöproblemet gör att det är svårt att motivera skarpa styrmedel. SKL ser en risk att vägledningen kan bli otydlig och därför inte kommer att ge stöd till kommunerna i rollen som tillsynsmyndighet eller verksamhetsutövare. För att vara ett stöd och skapa förutsättningar för att de kommunala tillsynsmyndigheterna har likartad syn när tillsyn bedrivs är det viktigt att vägledningen är konkret. Risken med rapportens förslag är att olika kommuner kommer tolka vägledningen olika och därmed ställa olika krav på verksamhetsutövarna.

Information om konstgräsplaner:

Naturvårdsverket menar att den bästa möjligheten för att i närtid minska spridningen av mikroplaster är att sprida information om ”best practise” när det gäller utformning och skötsel av konstgräsplaner. SKL menar att Naturvårdsverket utöver ”best practise” också måste ge vägledning om hur befintliga planer ska skötas och utformas så att de anläggningsansvariga kan agera på bästa sätt och de lokala tillsynsmyndigheterna få större möjligheter att bedriva likartad tillsyn vid liknande förhållanden.

Nedskräpning

SKL uppfattar att Naturvårdsverket i rapporten anser att tidigare redovisade förslag om att minska nedskräpning också kan få effekt på mikroplastspridningen. Det är för SKL inte tydligt om Naturvårdsverket enbart syftar till de ökade anslagen för strandstädning eller om Naturvårdsverket även syftar på det utökade ansvaret för nedskräpning, inom och utom detaljplanlagd mark, som kommunerna föreslogs få i lagen- och särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning. SKL vill i det sammanhanget framföra att ansvaret för nedskräpning i första hand är ett ansvar för producenten och nedskräparen och att kommunen endast kan försöka uppmana människor till att inte skräpa ned genom olika former av beteendepåverkande åtgärder som t e x information och utplacering av sopkorgar.

Övriga synpunkter

SKL delar i övrigt rapportens slutsatser och emotser ytterligare utredningar om filterkrav i tvättmaskiner och ytterligare vägledning om avloppsvatten i ett mikroplastperspektiv.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande